

4. Омельченко Г. Ю. Фактор національної ідентичності в державотворенні епохи модерну. // Українське державотворення: історичний аспект: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 28 травня 2021 р. – Харків:ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. – с. 211-213.

Науковий керівник
канд. ек. наук, ст.викл. Омельченко Г.Ю.

Момот Г.

Державний біотехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ЗАПОРУКА МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Головною метою морального виховання на сучасному етапі є цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає гуманність, працелюбність, чесність, правдивість, дисциплінованість, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини. На цій основі формуються особистісні риси людини, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту.

Нині, коли в Україні обрано курс на побудову гуманного демократичного суспільства, що передбачає культ Людини і Народу, гуманні та демократичні відносини між людьми в усіх сферах життя, питання морального виховання виходять на одне з перших місць у системі виховання. Пріоритетними напрямками реформування виховання в нашому суспільстві є:

- утвердження принципів загальнолюдської моралі — правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродітностей;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, які населяють Україну;
- виховання духовної культури особистості; створення умов для вибору нею своєї світоглядної позиції;
- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю.

Виховання моральної свідомості нерозривно поєднане із формуванням у дітей, підлітків і молоді оцінювання ставлення до явищ дійсності, яке виявляється в актах поведінки і служить її мотивом.

Обов'язок педагогів — формувати в у дітей тільки такі звички поведінки в колективі, в сім'ї в суспільстві, які відповідають вимогам моралі.

Формування моральної свідомості, почуттів і звичок — це єдиний процес, наслідок якого є створення морально повноцінної, духовно багатой і щасливої людини нового світу.

Завдання педагога — створювати всією системою засобів виховного впливу такі моральні відносини, при яких би дитина переживала задоволення від

того, що вона своїми вчинками, своєю поведінкою приносить радість людям, творить добро для них. Це — азбука морального виховання.

Особливість лише тоді починає набувати стійких моральних якостей, коли цьому сприяють і об'єктивні умови, її позиція у колективі, значимість соціальної ролі, яку вона виконує.

Спілкування у діяльності і через спільну діяльність впливає на моральне обличчя дитини, збагачує її моральний досвід, задовольняє потребу у самоствердженні. Мораль формується у родині. Сімейні цінності — моральні основи життя сім'ї, стосунки поколінь, закони подружньої вірності, піклування про дітей, пам'ять про предків та ін. Моральні стосунки в сім'ї накладають відбиток на все життя людини, оскільки їх вплив пов'язаний, по-перше, із сильними переживаннями, по-друге, вони постійніші, по-третє, в них закладаються підвалини всіх моральних ставлень людини до суспільства, до праці, до інших людей.

Сімейні цінності — моральні основи життя сім'ї, стосунки поколінь, закони подружньої вірності, піклування про дітей, пам'ять про предків та ін. Цінності особистого життя мають значення насамперед для самої людини, визначають риси її характеру, поведінку, стиль приватного життя та ін. Формування національної свідомості та самосвідомості передбачає: виховання любові до рідної землі, до свого народу, готовності до праці в ім'я України, освоєння національних цінностей (мови, території, культури), відчуття своєї причетності до розбудови національної державності, патріотизм, що сприяє утвердженню національної гідності, залучення учнів до практичних справ розбудови державності, формування почуття гідності й гордості за свою Батьківщину.

Моральні почуття дитини формуються й розвиваються під впливом фактів і явищ навколишнього середовища, художньої літератури, кіно, телебачення. Педагоги повинні спрямувати ці впливи на правильний шлях, на спонукання вихованців до вияву найблагородніших переживань громадської честі, справедливості, любові до Вітчизни, до народу, до праці на благо суспільства.

Учителі не можуть не зважати і на той факт, що при умові нормального розвитку школярів у роки їх юності починає виявлятися чисте і благородне почуття любові, яке відбивається на всьому духовному житті людини. Головне у вихованні — добиватися, щоб самі учні прагнули до моральної чистоти.

У розвитку моральності важливе місце належить національній свідомості дитини (і зрілої людини). Виділяються щонайменше три етапи, які накладають на цю свідомість помітний відбиток, збагачують її зміст.

Перший етап (етнічне самоусвідомлення) — першооснова, коріння патріотизму. Етнізація дитини починається з раннього періоду життя в сім'ї, з маминої колискової, з бабусиної казки, з участі у народних звичаях та обрядах, із народної пісні, причетності до народної творчості.

Другий етап (національно-політичне самоусвідомлення) — припадає переважно на підлітковий вік і передбачає усвідомлення себе як частини нації.

До найважливіших моментів цього етапу національного виховання належать відновлення історичної пам'яті та формування почуття національної гідності.

Третій етап (громадсько-державне самоусвідомлення) — передбачає формування правильного розуміння понять патріотизму й націоналізму, виховання поваги до національно-культурних цінностей інших народів, прищеплення почуття національної, расової, конфесійної толерантності.

Великі можливості для формування моральної самосвідомості закладені в неписаних законах лицарської честі, що передбачають: виховання любові до батьків, до рідної мови, вірність у коханні, дружбі, побратимство, готовність захищати слабших, піклуватися про молодших, зокрема дітей; шляхетне ставлення до дівчини, жінки, бабусі; непохитну вірність ідеям, принципам народної моралі та духовності; відстоювання повної свободи і незалежності особистості, народу, держави; турботу про розвиток народних традицій, звичаїв, обрядів, бережливе ставлення до рідної природи, землі.

Внутрішня моральна свідомість кожного окремого індивідуума ґрунтується на його моральних якостях. Поєднання різних за функціями моральних якостей можна розглядати як своєрідний механізм поєднання моральної свідомості і поведінки особистості. Виділяють п'ять основних груп моральних якостей:

- перша група — світоглядна переконаність, цілеспрямованість, обов'язок, відповідальність, гуманізм, патріотизм, інтернаціоналізм, які у сукупності забезпечують громадянську спрямованість.

- друга група — моральні якості, які забезпечують досягнення поставлених цілей: ініціативність, енергійність, наполегливість, самостійність, обов'язковість тощо.

- третя група — витримка, стриманість, ввічливість, володіння собою. Вони допомагають контролювати і гальмувати негативні прояви у поведінці;

- четверта група — діловитість, навички і звички у поведінці, вміння її організувати, моральний досвід особистості. Ці якості певною мірою допомагають швидше досягати мети і зосередити в основному увагу на змісті вчинків;

- п'ята група — здатність до самооцінки, самокритичність, вимогливість з себе, справедливе ставлення до інших. Ці якості сприяють самовдосконаленню і створенню позитивної моральної сфери подальшого розвитку особистості.

Мислителі різних віків трактували поняття моральності по-різному. Ніцше вважав: «Бути моральним, етичним — означає бути покірним давно встановленому закону чи звичаю». «Мораль — це перевага людини перед природою».

Важко назвати щось більш важливе для людини, ніж її взаємини з іншими людьми. Від характеру цих взаємин багато що залежить в нашому житті: настрої, моральне самопочуття, працездатність тощо. Стосунки з оточуючими дають можливість бачити суть свого існування, усвідомлювати себе як частку людського суспільства. За останні роки в Україні проблема морального

виховання молоді частіше привертає все більше уваги. Адже вирішення даної проблеми має забезпечити високий розвиток особистості незалежно від того, в якій галузі їй доведеться працювати.

Система моральних цінностей в українців сформувалася здавна, у сім'ї, родині, під впливом національної ментальності, природного демократизму, звичаїв та традицій. На їх основі впродовж віків у нашого народу культивувалися гуманізм і любов до рідної землі, патріотизм і громадянський обов'язок, волелюбність і самовідданість, високе людське сумління, шанобливе ставлення до батьків. Пошук шляхів до цілісного, гармонійного світу та людського буття не може не зачіпати проблем освіти й виховання. Гармонійним підтвердженням зв'язку моралі з традиціями є наступна композиція.

Література

1. Данченко І. А., Моїсєєва Н. І. Методологічні і методичні основи підготовки студентів вищих аграрних навчальних закладів за спеціальністю Туризм // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2017. – №. 188. – С. 82-91.

2. Добрава С., Омельченко Г. Ю. Проблеми мотивації навчання у вищій школі. // Матеріали студентських наук. праць кафедри ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування" та соціально-гуманітарних дисциплін. Вип. 2. Харків : ХНТУСГ- с. 19-22.

3. Нанка О., Моїсєєва Н. Національно-патріотичне виховання студентської молоді (з досвіду виховної роботи Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка) // Новий Колегіум. – 2018. – №. 3. – С. 20-26.

4. Омельченко Г. Ю. Фактор національної ідентичності в державотворенні епохи модерну. // Українське державотворення: історичний аспект: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 28 травня 2021 р. – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. – с. 211-213.

Науковий керівник
канд. ек. наук, ст. викл. Омельченко Г. Ю.

*Мороз Д. Р.
Луцький педагогічний фаховий коледж
Комунального закладу вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради*

Наукова керівниця – викладачка-методистка Єрко Г. І.

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Інформатизація навчально-розвивального середовища в закладах освіти стала важливою інновацією нашого часу. Дистанційне навчання, як результат цього всеосяжного процесу, посіло важливе місце в суспільному житті та поширилось світом й Україною зокрема.